

"Muskuļus audzē lielās lomās"

Rīt Dailes teātra Lielajā zālē pirmizrāde Lauras Grozas-Ķiberes jauniestudējumam "Talantīgais misters Riplijs", kas tapis pēc Filisas Nādzas tāda paša nosaukuma lugas. Titullomā – aktieris **GINTS GRĀVELIS**.

AIJA KAUKULE

Bagātais Herberts Grīnlifs izvēlas Tomu Ripliju, lai atvilinātu uz mājām savu aizklīdušo dēlu Ričardu. Taču Riplijam ir hameleona daba un īpašs talants – spēja maldināt un manipulēt. Izšķērdīgā, brīvā pasaule, kurā viņš atrod Ričardu, ir pārāk pievilcīga un kārdinoša. Brīdī, kad Riplijs iekāro Ričarda dzīvesstilu un identitāti, spēle kļūst nāvējoši bīstama. "Šī ir loma, par kādu sapņo katrs aktieris – iespēja būt citādam, manā gadījumā – arī iziet ārpus man tik ērtā trakuļa tēla," sarunā pirms izrādes saka Gints Grāvelis, kuram šī ir pēdējā laika vērienīgākā loma uz Dailes teātra Lielās skatuves.

Šī sezona tev iznākusi patiesi jaudīga – spēcīgas lomas viena aiz otras, turklāt manevrējot starp diviem teātriem. Edgars "Purva bridējā ugunī" Liepājā, titulloma kā misteram Riplijam uz Dailes teātra lielās skatuves. Pats jūti, ka nu esi aktieriskas varēšanas virtotnē un ir uzjāts teātra stikla kalnā?

G. Grāvelis: Jaudīga ir gan! Tagad man Liepājā ir neliela pauzīte, un esmu pilnībā iekšā Dailes teātrī – kā misters Riplijs no skatuves nenoeju gandrīz nebrīdī. Nospēlēsim trīs izrādes, pēc tam izgulēšos, un sāksies mēģinājumi pie Mišas (Mihaīla) Gruzdova. Jāmetas tikai iekšā. Loma vēl īsti nav skaidra, bet zinu, ka būs kaut kas labs. Un tad jau "Trīs draugi" pie Regnāra Vaivara. Šobrīd rakstīts, ka būšu viens no trim draugiem – Oto. Kārlis Auškāps man reiz teica – "Ja tev, Melnais, dod lomas, tas nozīmē, ka tu to vari." Aktiera profesijā ir fenomenāli kontrasti – ja tev ir par daudz lomu, tu sāc rūkt, ka nav kad atjaunoties, nav kad sasmelties. Un pilnīgi pretēji – kad esi brīvāks, sāc sūdzēties, ka tevi nemil. Negribu domāt par to, vai esmu vai arī neesmu kādā virtotnē. Varbūt tas izklausīsies smieklīgi vai mazliet augstprātīgi, bet man šķiet, ka tās lielās lomas vajadzēja jau mazliet ātrāk. Bet es nesūdzos, jo ir ļoti labi. Šis ir tāds mirklis, kad viss sakritis.



KARINAS MIEZĀJAS FOTO

Gints Grāvelis: "Ticiet man, kas tik Grāvelis nevarētu būt! Tikai ir jānotic pašam sev. Un mazliet jāpamētājas, jāpadauzās ar izvēli."

Tevis ir izskaidrojums, ko tev šajā dzīves posmā ir pamanījuši režisori?

Gudri un pieredzējuši kolēģi ir teikuši, ka ir kaut kāds laiks, kurā atnāk no teiktas lomas. Var jau būt, ka šī ir viena tāda sezona, kad "izšaus", un viss, bet ļoti ceru, ka tā nebūs. Bet kopumā – zinu, ka esmu gatavs. Jā, tas no manis prasa daudz vairāk nekā iepriekš, un esmu izdarījis secinājumus, kāpēc tā. Izvērtējis daudzus mirklus, kas manā dzīvē bijuši saistīti ar dažādām izklaidēm, un tagad ir īstais brīdis, kad ļaut sev art un urbt, un strādāt. Šobrīd jau varu paskatīties uz lietām ar vēsāku prātu. Nesaku, ka kļūstu vecs, bet varbūt mazliet gudrāks un nopietnāks gan. "Purva bridējs ugunī" iedeva labu lādiņu. Pirms tam bija mazliet bail, biju visādi sadomājies, kā būs – tomēr svešs teātra kolektīvs. Un tur taču arī tādi paši jauni cilvēki, kuri varētu un gribētu. Bet man bija ko likt pretī – kā teica režisors: "Man vajadzēja dziedāšanu dzīvnieku."

Šoreiz pavisam cita opera. Mistars Riplijs, hameleons, izsmalcināts kalkulētājs, sociopāts, manipulētājs, kurš ielāvas citu dzīvē. Tēls, kurš šķiet pavisam tālu no tevis tēlotājiem ekspresīvajiem raksturiem – Stenlijs "Kaisles vilcienā", Edgars... Nav sevi jālauž?

Režisore teica, ka šī ir tā burvīgā iespēja nekautrējoties sabāzt rokas kabatā, nevis pusizrādīt nospēlēt ar rokām vien. Arī šeit, protams, ir brīži, kad var laist brīvāk, kā Laura (Lau-

ra Groza-Ķibere) saka – tāvā ērtajā trakumā. Bet labi, ka tas nav galīgi "uz ģimīja rakstīti". Bet trakums te ir – tik daudz, ka tvaiķi nāk pa ausīm ārā un iekšā viss vārās. Bet ārpusē paliekam mierīgi. Tieši tur jau ir Riplija fenomēns. Viņš vēro cilvēkus, visu un visus redz. Kā tāda hiēna, kura var ilgu laiku sēdēt un vērot, kamēr atrod vājo vietu. To brīdī, kad var uzspiest uz tās, uzbērt sāli. Viņš spēlē ar vainas apziņu, iesaista cilvēkus sev apkār, bet pats paliek it kā malā. Ar domu – es taču neko, jūs paši trakojat. Kaut kur viņā iekšā nemitīgi notiek kalkulācijas un spekulācijas, ar rezerves plānu gadījumam, ja kādā brīdī kaut kur paslid kāja. Ne velti viņam ir teksts: "Es esmu veiksmīnīks. Liktenis ir manā pusē."

Tāda loma ir pavērsiens, ko gaida katrs aktieris, – lai būtu pēc iespējas dažādāks. Lai vari pacīnīties, paspēlēt, procesā gūt baudu par to, ka vari būt citāds. Kad iestudējam Intara Rešetina pirmo režijas darbu Dailes teātrī ("Nakts vēl nav galā"), izskanēja doma – Grāvelis, izrādās, var būt arī milētājs! Ticiet man, kas tik Grāvelis nevarētu būt! Tikai ir jānotic pašam sev. Un mazliet jāpamētājas, jāpadauzās ar izvēli. Tad ar pilnīgi citu garšu esi gatavs mesties iekšā.

No salīdzinājumiem ar "Talantīgā mistera Riplija" ekranizējumiem lielajā kino nebūs viegli izvairīties, ja atceramies kaut spožo 1999. gada versiju ar Metu Deimonu galvenajā lomā.

Vēl ir lieliskā 50. gadu filma ar Alēnu Delonu. Tomēr mūsu gadījumā netiek uzvests kino scenārijs. Autorei Patricijai Haismitai ir pieci dažādi romāni, mūsu stāsts ir veidots no tā viena, kas visvairāk piemērots skatuvei. Tēli atšķiras, ir mazliet citāds uzstādījums, kādā esam to visu iegriezuši. Strādāt ar Lauru ir ļoti radoši. Viņa ir ļoti konstruktīva, vienmēr zina, ko grib, bet reizē – ļoti aizrautīga, mēģinājums varētu notikt arī 20 stundas no vietas. Var jau uztaisīt stāstu par aprakušu cilvēku, kurš ir gatavs darīt jebko sava labuma vārdā, bet mēs meklējam arī cilvēcību.

“Varbūt tas izklausīsies smieklīgi vai mazliet augstprātīgi, bet man šķiet, ka tās lielās lomas vajadzēja jau mazliet ātrāk. Bet es nesūdzos.

Identitātes drāma – tas laikam nozīmē nesaņemt, kas esi, ko gribi. Neatrodot savu, esot galēji vientuļš, Riplijs paņem identitāti no cita. Traģisks varonis.

Paldies Dievam, es pats tādu identitātes drāmu dzīvē nepazīstu, ja nu kādreiz uzmetas šaubas par aktierisko varēšanu, neizlēmību kādā tēla veidošanā. Riplijam līdz izšķirīgajam mirklim nav bijusi labākā un feinākā dzīve, un tad viņš nonāk pie lēmuma šo iden-

titāti aizņemt. Līdz tam ir ārpātīgi daudz sakritību, kas vedina viņu domāt par to, ka ir jāriskē un jārikojas. Viņa gadījumā – aizbraukt un ieraudzīt citu dzīvi, citu pasauli. Un tā ir neatvairāma. To nevar atēsties, vajag tikai vēl un vēl. Šis alkas, neremdinātība viņu dzen uz priekšu.

Amerikas 50. gadu bagātnieku elite, spožums, par kuru sapņot vēl pirms dažiem desmitiem gadu mums bija kaut kas tāls, aiz dzelzs priekšskara slēpts. Šobrīd paši uz savas ādas piedzīvojam procesu, ko Markss dēvēja par sabiedrības noslāņošanu. Stāsts, iespē-

jams, itin labi varētu iedzīvoties mūsdienās, bet esat gājuši citu ceļu.

Jebkura mūsdienu lieta sabojātu šā stāsta dektīva līniju. Te ir nozīme tieši tam laikam, kad bija cits dzīves temps – mūsdienās daudz lietu varētu atrisināt trīs minūšu laikā, kas toreiz nebija iedomājams. Viņi raksta vēstules, man tas liekas skaisti. 21. gadsimts kļūst pavisam bezpersonisks. Iedomājies, tu vari piezvanīt čomam uz Kanādu. Ma-

zinās atbildības sajūta pilnīgi pret visu. Tu vari sarunāt tikties ar draugiem, un tad pēkšņi negribas, un tu vienkārši "uzsit" ziņu, ka nebūsi. Kādreiz vienkārši bija jāierodas. Protams, mums neizbēgami ir jāiet līdzī laikiem, bet varbūt mēs, viensētnieki, apjukusi esam izmesti lielajā pasaulē. Blaumanis lugā "No saldenās pudeles" rakstīja – katrs rīdzinieks ir cēlies no kūtspakaļas. Reizēm arī jūtu to tieksmi mukt prom, prom no pilsētas. Bet jāsaplē izrādes, jādzīvo.

Tevis pašam ir saprotamas alkas pēc spožuma, luksusa, elites dzīves – tādas, pēc kā ilgās Riplijs?

Šobrīd it nemaz nevaru teikt, ka dzīvotu dzīvi pat tuvumā kaut kam tādam. Tomēr man ir bijusi iespēja būt tāda sabiedrībā. Jā, tā patiesi uzvedas, domā un lietas uztver citādi. Daudzas lietas, ko domājam mēs, lielais vairākums, tur bieži atkrit. Bet man to nevajag. Varbūt no tā var paņemt tādu mierpilnāku atlieksmi pret notikumiem. Es taču arī varētu šķendēties un būt pelēkā garstāvoklī tikai tāpēc, ka, redz, mums janvāra beigās ir plus deviņi grādi. Pat ja visa latviešu miljona saujīņa pazustu no kartes, ledāji nepārstātu kust.

Bet ir lietas, ko, sanākot kopā, tomēr var ietekmēt. Piemēram, aktieri var sašūpot teātra vadību. Pats šobrīd spēlē vienā izrādē ar teātra direktoru.

Tas bija baigi interesanti. Tajā pārmaiņu laikā strādāju Liepājas teātrī, atbraucu šurp, un viss trakums uzkrāta uz galvas. Pirms tam bija runāšanās par šo, mēģinājām saprast situāciju. Iespējams, bija gana auglīga vide kaut kādām tenkām, izdomām un intrigām, un lietām, par kurām es nezinu. Baigi mistiska sajūta ir joprojām. Bet tas ir bijis un ir izdarīts. Man bija daudz vienkāršāk – metos iekšā "Misterā Riplijā", bija jāmacās teksts. Ja kaut kas būtu bijis no manis atkarīgs, es biju gatavs pieslēgties un mesties iekšā. Bet šobrīd viss rit savu gaitu. Ir rezultāts, mums ir jauns kapteinis. Direktors un māksliniecišķais vadītājs solīja plašāku izklāstu par savu redzējumu. Dailes teātris jau ir savu vietu un skatītāju mīlestību nopelnījis. Galvenais, lai neaizņemam kādā nepareizā virzienā, taču jaunie vadītāji ir pietiekami gudri cilvēki. Protams, vara un nauda vienmēr ir bijuši pārbaudījumi, kas jāiztur.